Opgave 2 De wolf in Nederland

9 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat de uitspraak “Er is in Nederland geen plek voor de wolf” kan worden opgevat als een descriptieve uitspraak als ervan uit wordt gegaan dat de uitspraak iets feitelijks uitdrukt 1
- een uitleg dat de uitspraak “Er is in Nederland geen plek voor de wolf” kan worden opgevat als een normatieve uitspraak als ervan uit wordt gegaan dat de uitspraak uitdrukt hoe er gehandeld moet worden 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- “Er is in Nederland geen plek voor de wolf” kan worden opgevat als een descriptieve uitspraak als iemand bedoelt dat een wolf minimaal een bepaalde hoeveelheid vierkante kilometers nodig heeft om genoeg eten te kunnen verzamelen om te overleven. Je kunt dan empirisch onderzoeken of deze persoon gelijk heeft. 1
- “Er is in Nederland geen plek voor de wolf” kan worden opgevat als een normatieve uitspraak als ermee wordt bedoeld dat de wolf hier dus weg moet. De persoon die dit zegt zou dan vinden dat de wolf hier niet moet zijn. Het is geen feitelijke beschrijving van de situatie. 1

10 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat een argument voor en een argument tegen de opvatting dat de wolven die naar Nederland zijn gelopen, autonoom hebben gehandeld, met Regans begrip preferentie-autonomie: vrije keuzemogelijkheid op basis van voorkeuren 2

voorbeeld van een goed antwoord:

- Dieren kunnen volgens Regan autonoom handelen, omdat ze voorkeuren hebben en op basis van die voorkeuren vrije keuzes maken. In Nederland nam het aantal prooidieren toe en de wolf heeft waarschijnlijk een voorkeur voor veel prooidieren. Op basis van deze voorkeur loopt de wolf naar Nederland. De wolf handelt dus naar zijn voorkeuren en daarmee autonoom. 1
- De migratie van de wolf laat zien dat wolven een voorkeur hebben voor dit gebied. Ze zijn naar Nederland gekomen uit eigen beweging. Maar Regan heeft geen gelijk als hij zegt dat dieren die op basis van hun voorkeuren handelen vrije keuzes maken. De keuze om naar Nederland te lopen is geen autonome keuze, omdat wolven niet tegen hun voorkeuren in kunnen handelen. Wolven kunnen niet zonder prooidieren. Ze zijn dus afhankelijk van de toegenomen reeënpopulatie. 1

Vraag	Antwoord	Scores

11 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met tekst 2 dat instrumentele waarde inhoudt dat iets waardevol is, omdat het bijdraagt aan iets anders 1
- een uitleg met tekst 2 dat intrinsieke waarde inhoudt dat iets op zichzelf waardevol is 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Instrumentele waarden zijn niet in zichzelf belangrijk, maar zijn waardevol omdat ze leiden tot een intrinsieke waarde. Tekst 2 gaat in op de instrumentele waarde van de wolf, want er worden allemaal positieve effecten genoemd die het gevolg zijn van de aanwezigheid van de wolf. De wolf zorgt ervoor dat het bos en de dierenpopulaties gezond blijven en de biodiversiteit uiteindelijk rijker wordt. 1
- Intrinsieke waarden worden nagestreefd omdat mensen deze op zichzelf belangrijk vinden. Tekst 2 gaat in op de intrinsieke waarde van biodiversiteit. Alle andere waarden, zoals de gezondheid van populaties, leiden uiteindelijk tot een rijkere biodiversiteit. 1

12 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een argumentatie met het utilisme van Singer of het afschieten van de wolf in tekst 3 een moreel juiste keuze is: een handeling is goed als deze de totale hoeveelheid genot/geluk bij mensen en andere dieren doet toenemen en de totale hoeveelheid lijden/ongeluk doet afnemen.

voorbeeld van een goed antwoord:
Ik vind het afschieten van de wolf een moreel juiste keuze. Singers utilisme zegt dat het leed en genot van dieren net zo zwaar meegewogen moet worden in morele overwegingen als dat van mensen. Ik denk ook niet dat de wolf moet worden afgeschoten omdat de boer in zijn arm werd gebeten, maar omdat de wolf al 103 schapen heeft gedood en er in de toekomst dus waarschijnlijk nog meer zal doden. Het leed dat wordt voorkomen door de wolf te doden, is vele malen hoger dan het leed van deze ene afgeschoten wolf.
of
Ik vind het afschieten van de wolf een moreel onjuiste keuze. Volgens Singers utilisme moeten het leed en genot van dieren net zo zwaar meegewogen worden in morele overwegingen als dat van mensen. Daar ben ik het mee eens. Je kunt dus niet zomaar een dier doden nadat hij een mens heeft gebeten, zoals in de tekst staat. Het moet eerst duidelijk zijn dat je door de wolf te doden in de toekomst een grotere hoeveelheid leed voorkomt.

13 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat volgens Regan het slechter-af-principe van toepassing is in situaties waarin de schade die wordt toegebracht aan afzonderlijke individuen niet onderling vergelijkbaar is 1
- een uitleg dat bij het maken van een keuze tussen de rechten van de wolf en de schapen volgens het slechter-af-principe het aantal schapen niet relevant is, omdat we verplicht zijn om niet de rechten te schenden van de groep die er per individu het meeste nadeel van ondervindt, ook al is het de kleinste groep 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het slechter-af-principe van Regan is van toepassing in situaties waarin de schade die wordt toegebracht aan verschillende individuen niet vergelijkbaar is doordat de een bijvoorbeeld minder capaciteiten heeft tot het vormen en verwezenlijken van verlangens dan de ander. 1
- Bij het maken van een keuze tussen de rechten van de wolf en de schapen volgens het slechter-af-principe is het niet belangrijk hoeveel schapen er nadeel ondervinden. Volgens Regan is er namelijk geen kantelpunt waarbij het belang van een grotere groep individuen met minder capaciteit tot het vormen en verwezenlijken van verlangens, het belang van een kleinere groep met meer capaciteit overstijgt. Het maakt dus niet uit hoeveel schapen er geschaad worden, maar welke schade een individueel schaap ondervindt. 1

14 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een argument dat mensen wel kunnen bepalen dat geweld voor de wolf een essentiële capaciteit is voor een waardig leven waarbij wordt ingegaan op de reden dat wij niet weten hoe het is om een ander dier te zijn.

voorbeeld van een goed antwoord:
Dat wij niet kunnen weten hoe het is om een ander dier te zijn wil nog niet zeggen dat we niet kunnen bepalen of een bepaalde capaciteit essentieel is voor een waardig leven. Dat kunnen wij wel. We kunnen aan het gedrag van wolven zien of ze gelukkig en tevreden zijn. Dat is genoeg om te bepalen of ze een waardig leven leiden. Je hoeft niet te weten hoe het is om een dier te zijn om te kunnen bepalen of ze zich fijn voelen. Als we wolven observeren, kunnen we dus bepalen of geweld voor de wolf een essentiële capaciteit is.

15 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg met decentralisatie / directe democratie / autonomie dat volgens Bookchin de protesterende boeren moeten kunnen bijdragen aan het beleid over de wolf: decentralisatie, want er moet op lokaal niveau beslist worden / directe democratie, want alle burgers moeten kunnen deelnemen / autonomie, want burgers moeten kunnen beslissen over hun eigen leven en omgeving.

voorbeeld van een goed antwoord:
De protesterende boeren moeten kunnen bijdragen aan het beleid over de wolf, omdat ze moeten kunnen beslissen over hun eigen leven en omgeving. Ze zeggen dat ze nu te weinig kunnen doen om hun vee te beschermen. Hierdoor wordt de autonomie van de boeren geschonden. Ze kunnen niet zelf beslissen over hun omgeving. Als ze kunnen bijdragen aan het beleid, dragen ze volgens Bookchin bij aan de beslissingen die worden genomen en neemt hun autonomie toe.

16 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een argument met het voorbeeld van de internationale afspraken over de wolf tegen de opvatting van Bookchin dat lokale gemeenschappen beter in staat zijn om beslissingen te nemen die leiden tot een duurzame manier van leven.

voorbeeld van een goed antwoord:
Het voorbeeld van de bescherming van de wilde dieren door internationale afspraken laat zien dat het voor de wolf goed is dat gemeenschappen niet zelf mogen beslissen of ze wel of niet een wild dier zullen doden. Als ze dat wel zouden mogen beslissen zouden er veel meer wolven worden afgeschoten, terwijl de wolven juist zorgen voor een rijkere biodiversiteit. De internationale afspraken voorkomen dit en zorgen dus voor een duurzamere manier van leven. Als alle besluiten op lokaal niveau genomen zouden worden, zou dat resulteren in meer dode wolven.

17 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een argument voor de opvatting dat een indrukwekkende ervaring zoals beschreven in tekst 4 nodig is om te leren denken als een berg.

voorbeeld van een goed antwoord:
Ja, er is een indrukwekkende ervaring als uit tekst 4 nodig om te leren denken als een berg. Om te denken als een berg moet je namelijk beseffen dat er dingen zijn die wij niet kunnen begrijpen of beheersen. Dit kun je niet leren op school of uit een boek, omdat je dan weer probeert iets te begrijpen. Je moet net als Leopold geconfronteerd worden met iets wat je begripsvermogen te boven gaat. Daarom schrijft Leopold ook dat hij iets voelde, maar niet dat hij het begreep.

Vraag	Antwoord	Scores

18 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat een argumentatie of een wolf die dicht in de buurt van mensen komt, onder het concept natuur valt, waarbij wordt ingegaan op:

- een definitie van natuur, en 1
- Vogels opvatting dat we moeten afstappen van het concept natuur 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Een wolf die aan mensen gewend is geraakt, valt niet onder het concept natuur. Mijn definitie van natuur is dat wat onafhankelijk van de mens bestaat. De wolf is niet meer onafhankelijk van de mens, omdat hij aan mensen gewend is geraakt. Zoals Vogel zegt bestaat de natuur niet meer, omdat er in het Antropoceen niks meer onafhankelijk van de mens bestaat. 2

of

- Een wolf die aan mensen gewend is geraakt, valt nog onder het concept natuur. Mijn definitie van natuur is dat wat wij niet hebben gemaakt en wat wij niet kunnen controleren. Misschien heeft Vogel gelijk dat het onzinnig is om te spreken over natuur als het om grote ecosystemen gaat, omdat onze invloed daarop zo groot is en we die in zekere mate ook controleren. Maar een individuele wolf blijft een oncontroleerbaar wezen dat wij ook niet gemaakt hebben. Dat is ook de reden waarom er incidenten zijn met de wolf en we niet weten hoe we daarmee moeten omgaan. 2